

UNGAZIGHMIIT
Siberian Eskimo Traditional
Story

Transcribed in Russian Alphabet by
E. S. Rubtsova

Retranscribed in St. Lawrence Island Alphabet
by Linda Badten

TEXT No. 15

UNGAZIGHMIIT

(3) Iimmanguq. Ungazighmiit Sivuqamun aglaamalghiit.

Sivuqaghmiit taghnughhaagket maalghuk wayaamakegket. Ataasiq aghnaghaghhaq, ilanga mekelghiighhaq. Aghnaghaghhaq Ukaamanganatnguftuq. Mekelghiighhaq Kaanghunguftuq. Taagken Ungazimun aglaasimakegket. Kaatullukek Quyillegnun tuunyaghtuumakegket. Taagken Quyillegnun kaalluteng tamlagumalghiit Wiingekun. Taagken mangteghaamalghiit.¹ Tawani kiyahsimalghiit. Unugyagu² qavaamalghiit.

(14) Unaami unaanguluku teghtuumalghiit.³ Iiwenlu kiyaqaghaqt Quyillek esnevaamalghii. Kaasalghiimi Quyilliek nulighhiteftuq. Taagken Ungazighmiit Ukaamangan Quyillegmun tuunumakangat. Quyillgem yuginaqaghsimakanga qula siipmeqluku quyingimeng. Quyillgem aglaasimakanga Ukaamangan. Taagken Ungazighmiit angyaghteng esnevaamakangat, usilighimalghiit. Taagken kesimalghiit. Kelluteng Ungazimun aglaamalghiit.

(23) Ukaamangan⁴ tuunumakangat. Kaanghu⁴ unegsimakangat. Mekelghiighhaq quunpeng qiyaaqelghii. Ungazimun kaasimalghiit Ungazighmiit. Kaalluteng angyaghteng usingiimakangat. Taaqluku usingineghmeng angaghquumakangit mangteghameggnun. Taagken Ukaamangan Quyillegni kiyahsimalghii. Meghtaneghmini ugkeneng tugumiighluni kiiwagnun aglaghaqelghii. Aglaneghmini kaalluni qaltak imighaqegkek. Imineghmeng taaqneghminikek ugket kiiwem inglunganun miluqutaghaqeqkangi. Taagken qaltagni tulg Lukek mangteghamun aglaghaqelghii. Aglaneghmini mangteghamun kamek uglalghii ulimaaqeqkanga.

(35) Maaten ilangani Ukaamangan sumeghtaghaamalghii, "Entaqun aghulaqsaquma!" Taagken Ukaamangan yataaghqumalghii.

Ugkemeng akmagtaq imiimakanga, ama kamegmeng tugulluni akmagtaq akmagluku aghulaqumalghii. Taagken igleghsimalghii. Tumangani iyataneghmini⁵ neghaqelghii. Neneghmeng taaqneghmini wata taa-gavek igleghetaqelghii. Ununghagu qavaghnineghmini aghuliighaqel-ghii. Teghtuneghmini kameni aghyuqat⁶ mataghlluki nutaghat aa-taqegkangi. Taagken igleghetaqelghii.

(46) Maaten ilangani mangteghaghllagkun kaasimalghii. Iteghyalghiimi mangteghaq paaghqiteftuq. Iteghluni yugsugha-malghii.⁷ Ugatangani uughqan tungangani esghaamakangi quyngit. Aywaan tungangani esghaamakangi yugem neqangi. Ukaamangan alingumalghii. Taagken mulunghituq aghnaq iitghumalghii ma-taqeltaghqaq. Iteghluni Ukaamangan pimakanga, "Kaay, saam aghnaqaten?" Ukaamangatem akisimakanga, "Whanga Sivuqagh-hiinguunga. Ungazighmiit tuunumaatnga Quyillegnun." Aghnam aaplaataamakanga, "Navek igleghetaazin?" Ukaamangatem akisi-makanga, "Ungazimun." Aghnam pimakanga, "Wiin maani maalghu-gegneng qavaa." Taagken neghumalghiik.⁸

(64) Neneghmeng taaqlutek⁹ aghnam allighat saagsimakangi. Taagken aghnam Ukaamangan pimakanga, "Whanga qavaneghtughlag-tunga. Taawa akitem asingani ayveghem elquneghllagkek. Unaami taagken anagunakevnga elqunghegneng." Taagken ingaghqawullu-tek qavaamaighiik.¹⁰ Taagken unaanguluku Ukaamangan teghtuu-malghii. Teghtughluni aqumumalghii. Aghnaq Ukaamangatem teghsaamakanga. Aghnaq nagaqunghituq. Ukaamangatem elquneghllagek tugumakek. Tugulukek aghnaq nanghiiqumakanga. Ukaamangan ali-ngumalghii. Utghullukek negkenun llimakek. Taagken aghnaq teghtuumalghii. Teghtughluni agniqumalghii. "Aghnaq una pi-neghllupiwa." Taagken aghnaq aqumumalghii. Aqumluni pimalghii,

"Alingegpenang, aatak piiqunga." Taagken neghumalghiik. Ne-neghmeng taaqlutek tawani kiyaghsimalghiik. Unugyagu³ neghumalghiik. Neneghmeng taaqlutek aghnam allighat saaglluki ingaghquusimalghiik. Aghnam Ukaamangan pimakanga, "Unaami anagunghilkuvnga neghelleqamken." Taagken qavaamalghiik.

(91) Unaanguluku Ukaamangan teghtuumalghii. Teghtugh-luni aqumumalghii. Aqumluni elqune ghllagek tugumakek. Tugulukek Ukaamangatem aghnaq naasqwakun anagumakanga. Aghnaq nenglaamaghmi aqumumalghii. Pimalghii, "Tawaten, tawaten. Maaten aghulaqelghaaten. Aghulaqnaqegkuvek atkuka aalluku aghulaqelghaaten. Whanga yugunghitunga kayngenguunga." Llaaghanwha Ukaamangan yataaghqumalghii. Taagken aghnam atkuggaa aalluku¹¹ aghulaqumalghii. Taagken sukalluni ighleghsimalghii.

(102) Taaghken Ungaqimun kaasaghtuumalghii. Yuggaam esghaamakanga. Esghaghluku yuuk araamalghii, "Kaynge ghllak! Kaynge ghllak!" Ungazim yugi ughluveghmeng tugumiighluteng aqfaatusimalghiit. Ilangi panameng tugumiighluteng aqfaatu simalghiit. Ukaamangan alingluni qiyamalghii, yeghlegi kayngestun qalghiimalghii.¹² Taagken Ukaamangatem nasani matagh-simakanga. Mataghseqminigu¹³ gginaa yugem esghaamakanga. Esghaghluku yugem ataasim pimakanga, "Uuk, Ukaamangan tagiighsimaaaten. Wanlegi ayumiqun¹⁴ tuunyaghtughlleqamken Quyillegnun." Taagken Ukaamangan aglaamalghii tukughminun. Kealluni iitghu-malghii. Iteghluni tawani kiyaghsimalghii.

(117) Enngaatall Ukaamangan seghletun kiyaghsimalghii. Talwa paleseketa ghaghmeng neghaqelghii. Maaten ilangani ighivgaghmi esnamun piyaamalghii. Kaalluni aqumumalghii.

Aqumluni nuna tukeghraamaan qiyamalghii, pimalghii, "Angayu-qamatuq esghaghyaqumegtengnga, seghletun kiyaghleghhiinga. Talwa palaseketaghaghmeng tukughma neghestaqegkangatnga." Taagken qiyakestaghnagaaghmi qavaamalghii. Qavangughluni esghaa-makangi¹⁵ uka Sivuqameng angyat taghimalghiit. Kalluteng tam-lagumalghiit. Taagken angyallightengat pimalghii, "Ukaamangan! Tagi, uuqten, Sivuqaghmiinguukut." Ukaamangan uugsimalghii qunaghmi. Taagken angwaaghumaalghiit. Taagken Sivuqakun tuusimalghiit. Tuulluteng Ukaamangan pimakangat, "Taawa Sivuqamun kaatukut." Llaaghanwha Ukaamangan quutmun uugsimalghii. Uuglluni aqumumalghii. Aqumyan yugem mangtaggaq quutmun mi-luusimakanga. Pimalghii, "Esgha taana elpek angyaataghqaghhaan. Llaaghanwha Ukaamangatem esghaamakanga mangtaggaq mekestaaghhaq. Taagken Ukaamangan teghtuumalghii.

(140) Teghtughyalghiimi, esnami. Ukaamangan uzimun yugsughamalghii.¹⁶ Taagken yugsughayalghiimi,¹⁶ llangaqa Sivuqami. Ukaamangan pimalghii, "Entaqun tuquunga." Ama esghaamakanga esnami aghveghllak mallughllak. Taagken taglaamalghii angayu-qaminum. Kaalluni amigmun qineghsimalghii. Qineghlluni tuqlughimalghii, "Qamaay!" Atanga piualghii, "Kaakaa! Llangaqa Ukaamangatem menga." "Qamaay!" Atanga pilaataamalghii, "Llangaqa Ukaamangatem menga." Nulighhan pimakanga, "Sanaqsin, Ukaamangatem kaannaanghitiinkung,"¹⁷ uyatughllagtug.¹⁸ Allameng Ukaamangatem tuqluumakangi, "Qamaay!" Atanga pilaataghtuq, "Kaakaa!" Ukaamangan taghimaaq." Ukaamangatem pimakangi, "Ukaamangatnguunga." Angayuqii enngaatal quyamalghiit. Taagken Ukaamangan iitghumalghii. Iteghluni amsikaghhsimalghii. Amsikaghlluni neghumalghii. Neneghmeng taaqluni atani pimakanga, "Qaagna

qerngughteggū, angyaataghhaqanguq saamna aftiighyaghtughlitgu." Llaaghanwha atanga aanluni qaagna qerngughsimakanga. Taagken aghveghllak aftiighumakangat. Aftiineghmeng taaqluku nengigh-qumakangat mangteghiinaghteggū. Taagken taglaghtuusimalghiit. Taglaghtuulluteng neghuusimalghiit mangtagmeng. Taagken tawani kiyahsimalghiit.

(173) Ukaamangan naghaaghajelghii taghnughaghnuñ maligu-luni. Ukaamangatenkut mangtagiisimalghiit. Nunalgutangit salin mangtallgaawaqt.¹⁹ Maaten ilangani²⁰ taghnughhaat na-ghaaghuisimalghiit, neqekluteng mangtagmeng, Ukaamangan neqeklu-ni mangunameng. Taaghnughhaat Ukaamangan aghivamakangat, "Whang-kuta neqeput mangtaget neqniipigllegghiit, mangunaten seghleqru-get elpek, melqughtughllalghiit." Ukaamangan qiyamalghii.

(180) Taaghken Ukaamangan pennanun aghulaqumalghii. Pe-nnanun kaalluni tawani aqumumalghii. Aqumluni qiyamalghii. Qiyakestaghngaaghmi qavaamalghii. Qavangughluni esghaghya-ghiimi mangteghat saaghwitni aqumgaaqeftuq. Ukaamangan nekev-luni amigmun aglaamalghii. Qineghsalghiimi aghnaq esghaamakanga Puvallam²¹ neqanganeng ulimataqeftuq. Aghnam esghaghluñ pima-kanga, "Saquzin?" "Qayughllak taghnughhaat aghivaaqegkangatnga. Ellngit mangtaghmeng neqekniluteng, whanga mangunameng neqekni-lunga." Taagken aghnam Ukaamangan tuunumakanga mangtaggaghmeng mekestaaghaghmeng. Ukaamangan esnamun atghaamalghii. Kaallu-ni aqumumalghii. Mangtaggaq saaghwmikun llimakanga.

(196) Ukaamangan teghtuumalghii. Teghtughyalghiimi esnami aqumgaaqeftuq. Nekevluni taghlaamalghii mangteghameggnun. Atan pimakanga, "Naghaaghukagħaqa saamna aftayagħtuqagħteggū." Atang:

esnamun atghaamalghii. Atghaghluu esghaamakanga aghveghllak. Taagken yuget qerngughsimakangi. Taagken aftamakangat. Aftaneghmeng taaqluku nengighqumakangat²² mangteghiinaghqun. Taagken tawani kiyaghsimalghiiit.

(207) Maaten ilangani Ukaamangan uwiighumalghii. Uwini pimakanga, "Yeqay whangamtun ulimalaken, qemall aghvengyughigh-llagnayalghiien." Uwingan pimakana, "Aa, ighsanghitunga." Llaaghanwha Ukaamangatem uwini ellmitun ulimamakanga. Taagken Ukaamangatem uwinga aghvengyughighllagumalghii. Taagken tawani kiyaghsimalghiiit.

(215) Maaten ilangani Ungazighmiit tagimalghiiit Sivugamun. Kaalluteng angyaghteng quutmun sayugumakangat. Sayulguku tukughmeggnun taglaghtuuusimalghiiit. Angyalegtaat nulilek, ighnelek. Ukaamangatenkutgun kaasimalghiiit.²³ Tawani Ukaamangatem upughasimakangi. Iteghluteng neghuusimalghiiit. Taagken Ukaamangatem pimakangi, "Sangan ayveghaneghpesini tenguggaghmeng miluquaqiigastengnga?" Ungazighmiim angyalegtam akisimakanga, "Tughneghaanghilnguuten, kitum miluqu>taghlleqaten?" Ukaamangatem pimakangi, "Agaa,²⁴ sanguluku." Tawani ataasisimeng qavaamalghiiit.

(228) Unaami teghtughyalghimeng anuqliimakanga. Taagken Ungazighmiit taghnughhaat iflamalghii. Llaaghanwha Ungazighmiit aghulaqumangisimalghiiit. Maaten ilangani Ukaamangatem yuwa, aatgha Kaanghu, mangtegham saaghwani unaghsimeng qayugtuumalghii. Qayugtuumaluni²⁵ nagaquusimalghii quulvaghpaneng taghnughaghqaq qiyalghii. Kaanghum iteghluni Ukaamangan ungipaasimakanga, "Quulvaghpaneng taghnughaghqaq qi-

yalghii nagaqughaqa." Ukaamangatem pimakanga, "Maaten qiyakan quulmun anagumaken, ifkaqan tuguluku itghunnaken." Llaaghanwha Kaangu aanluni qayugtuumalghii. Taagken nagaqughlaataamakanga qiyalghii taghnughhaq. Kaanghum quulmun anagumakanga. Anaghuyaqminigu¹³ ifkaghsimakanga. Kaanghum taghnughhaq tuguluku aghlaamalghii. Taagken itghusimakanga.

(243) Ungazighmiit esnami angyam saaghwani aqumgataqef-tut. Ukaamangatem Kaanghu pimakanga, "Enta, esnamun piighten." Kaanghum aapsimakanga, "Sangama?" "Ungazighmiit ungipaasagh-tughqi, 'Ukaamangannguq ighnimaaq elpesi taghnughaghpesineng.' Llaaghanwha Kaanghu esnamun atghaamalghii. Kaalluni pimalghii, "Ukaamangannguq ighnimaaq elpesi taghnughaghpesineng." Angyalegtam aapsimakanga, "Ipapiik?" Kaanghum pimakanga, "Ipapik." Taagken Ungazighmiit taglaghtuusimalghiiit ellngitnun. Taghlaghtuusata Ukaamangatem pimakangi, "Taghnughaghksi tugunakesi. Llaaghanwha angyalegtam taghnughhani tugumakanga. Tuguluku angyaghteng meghmun ateghsimakangat. Taagken Ungazimun aglaa-malghiiit.

(261) Taagken Ukaamangan pinitun lliightuq. Uwingan meghem teghikusa tamaghhaan unakaqegkang^a. Uksunghagu nunivagem teghiga unakaqegkanga. Ukaamangan naamaghmi kiyaghsagusimalghii.²⁶

Qamagtuaq. Tefaay!

Footnotes

1. mangtegha- for mengtegha- throughout.
2. unugyagu preferred to unugyaku.
3. tegh- for tagh- 'wake up' throughout.
4. Ataasiq, Ilanga deleted, syntactically unacceptable.
5. iya- preferred to iga-.
6. aghyugat preferred to utuqat (obsolete).
7. yugsughamalghii 'looked around' for espaghumalghii 'watched'.
8. -iik dual for -iit plural.
9. -ek dual for -eng plural.
10. -iik dual for -iit plural.
11. atkuggaa aalluku for misprint atkuwaghhaalluku'.
12. galghiimalghii 'growled (of bear)' for mulaaghumaalghii 'howled (of wolf)'.
13. -minigu preferred to -enni (obsolete).
14. ayumiqun preferred to ayumiqu (obsolete).
15. esghaamakangi for misprint esghaamaka.
16. yughsugha- 'look around' preferred to esghapa- 'watch, look'
17. -ung dual for -ut plural.
18. -q for misprint -k.
19. mangtallgaawaacut for mangtallwhaawacut.
20. ilangani tagh- for misprint ilangan itagh-.
21. Puvalla- preferred to Vuvalla- (obsolete).
22. nengighthumakangat preferred to nengighthuusimalghiit.
23. -ii singular preferred to -iit plural.
24. Agaa not known at Gambell.
25. -luni same subject for -luku different subject.
26. naamaghmi kiyaghsagusimalghii preferred to masinka (obsolete)
naamayagutuq.

ТЕКСТ № 15

(1) УН'АЗИГ'МЙТ

(2) (Ун'ыйпаг'ан)

(3) Йиңнан'ук'. (4) Ун'азиг'мйт Сивүк'амуң аглаймалг'ит. (5) Сивүк'ах'мйт тағ'нүх'ахкыт мәлг'ук у'аймакыхкыт.¹ (6) Атасик' аг'наг'ах'ак, илән'а мықылг'их'ак'. (7) Аг'наг'ах'ак' Укаман'атн'уфтук', мықылг'их'ак' Кәнг'үн'уфтук'. (8) Тәхкын Ун'азимуң аглайсимвакыхкыт. (9) Кәтулъюкык, к'уййлъыгнүн түньях'тұмакыхкыт. (10) Тәхкын к'уййлъыгнүн кәлютыйп', тамлайгумалг'ит Уйин'ықун. (11) Тәхкын мын'тыг'амалг'ит. (12) Тау'ани кииях'сималг'ит. (13) Унүгъякү к'авамалг'ит. (14) Унәми унән'улжоку таҳ'тұмалг'ит. (15) Йү'ынальо кийк'аг'ак'ут, к'уййлъык сныфамалг'и. (16) Кәсиялг'ими, к'уййлъык нулж'итыфтук'. (17) Тәхкын Ун'азиг'мйт Укаман'ан к'уййлъыгмүн түнумакан'ат. (18) К'уййлъхым юу'йнак'ах'симакан'а к'улій сипиык'лъжоку к'уйин'ймын'. (19) К'уййлъхым аглайсимвакан'а Укаман'ан. (20) Тәхкын Ун'азиг'мйт ан'ях'тын' ыснывамакан'ат, усилиг'ималг'ит. (21) Тәхкын ксиймалг'ит. (22) Кльютойн', Ун'азимуң аглаймалг'ит. (23) Атасик' Укаман'ан түнумакан'ат. (24) Илән'а Кәнг'у уныхсимакан'ат. (25) Мықылг'их'ак' к'үнпен к'ийк'ылг'и. (26) Ун'азимун кәсималг'ит [ун'азиг'мйт]. (27) Кәлжютойн' ан'ях'тын' усий'ймаканат. (28) Тәк'лъюкү усий'инб'иг'мын', ан'ах'к'умакан'ит мын'тыг'амбыхнун. (29) Тәхкын Укаман'ан к'уййлъыгнүн кииях'сималг'и. (30) Мых'танаиг'мийни, ухкымын' тугумиг'люни, киуыгнүн аглайг'ак'ылг'и. (31) Аглайыг'мийни, кәлжю-

ний, к'алътак имиг'ак'ыхкык. (32) Имйныг'мын' тақ'ныг'мийникык, ухкыт кийүым ин'лион'анун, милюк'утаг'ак'ыхкан'и. (33) Тахкын к'алътагни тугулукык, мын'тыг'амун аглайг'ак'ылг'и. (34) Аглайныг'мийни мын'тыг'амун, камык углайлг'и улимак'ыхкан'а. (35) Матын илян'ани Укаман'ан сюмых'таг'амалг'и: (36) „Бинтак'ун аг'уляк'сик'умал“. (37) Тахкын Укаман'ан ятах'к'умалг'и. (38) Ухкымын' акмахтак' имимакан'а, амад камыгмын' тугулъюни, акмахтак' акмаглюку, аг'уляк'умалг'и: (39) Тахкын иглых'симвалг'и. (40) Туман'ани, игатаныг'мини, ныг'ак'ылг'и. (41) Нынайг'мын' тақ'ныг'мийни, у'атад тагавык иглых'так'ылг'и. (42) Унунг'аку, к'аваг'нинайг'мини, аг'улиг'ак'ылг'и, тахкын ныг'ак'ылг'и. (43) Нынайг'мын' тақ'ныг'мийни, к'аваг'ак'ылг'и. (44) Тахтуйныг'мийни, камыни утук'ат матак'льюку, нутаг'ат атак'ыхкан'и. (45) Тахкын иглых'так'ылг'и. (46) Матын илян'ани мын'тыг'ах'лъяхкун касималг'и. (47) Итыг'ялг'ими, мын'тыг'ак' пак'к'итыфтук'. (48) Итыг'люни, сх'апагумалг'и. (49) Уу'атан'ани юх'к'ан тун'ан'ани сх'амакан'и к'уйн'йт. (50) Айу'ан тун'ан'ани сх'амакан'и югым нык'ан'и. (51) Укаман'ап алайн'умалг'и. (52) Тахкын мулбонг'иртук' аг'нак' итх'умалг'и матак'ылътак'ак'. (53) Итыг'люни, Укаман'ан пимакан': (54) „Кай, сям аг'нак'атый?“. (55) Укаман'атым акисимакан': (56) „Хү'ан'а сивук'ах'мийн'ун'a. Ун'азиг'мийт түнумати к'уййлъигиун“. (57) Аг'нам аплъятамакан': (58) „Навык иглых'таяй?“. (59) Укаман'атым акисимакан': (60) „Ун'азимун“. (61) Аг'нам пимакан': (62) „Ү'ин мами майл'уу'ыгнын' к'ава“. (63) Тахкын ныг'умалг'ит. (64) Нынайг'мын' тақ'лъютейп', аг'нам алъиг'ат сийхсимакан'. (65) Тахкын аг'нам Укаман'ан пимакан': (66) „Хү'ан'а к'аваных'түх'лъяхтун'a. (67) Тай'а акитум асий'ани айвиг'ым лек'уных'лайгык. (68) Унами тахкын анагунакын'a лек'унг'ыгнын“. (69) Тахкын ин'ах'к' үлъютейн' к'авасималг'ит. (70) Тахкын унан'улбоку Укаман'ан тахтумалг'и. (71) Тахтуйг'люни, аг'умумалг'и. (72) Аг'нак' Укаман'атым тах'сиямакан'. (73) Аг'нак' нагак'унг'йтук'. (74) Укаман'атым лек'уных'лъягык тугулукык. (75) Тугулукык, аг'нак' наңг'ик'умакан'. (76) Укаман'ан алайнумалг'и. (77) Үтх'улъюбокык, ныхкынун лаймакык. (78) Тахкын аг'нак' тахтумалг'и. (79) Тахтуйг'люни, агник'умалг'и: (80) „Аг'нак' уна пиных'лъюпий‘“. (81) Тахкын

аг'нáк' ак'ýумáлг'и. (82) Ак'ýмлюнý, пимáлг'и: (83) „Алýн'ых-
пынáн', ётак пик'ун'a“. (84) Тäхкын ныг'ýмалг'и. (85) Нынýг'-
мын' тäк'лъютык тау'ани кийх'симáлг'и. (86) Унүгъякý, ны-
г'ýмалг'и. (87) Нынýг'мын' тäк'лъютык, аг'нám алъиг'ат сях-
лъюкý, ин'áх'к'ýсимáлг'и. (88) Аг'нám Укáман'án пимáкан'a:
(89) „Унáми анáгунг'йлъкуви'á, ныг'ýлъык'áмкын“. (90) Тäхкны
к'авáмалг'и. (91) Унáн'улöкү Укáман'ан тах'тýмалг'и. (92) Тах'-
тýг'люнý, ак'ýумáлг'и. (93) Ак'ýмлюнý, лъкýных'лъйгык тугý-
макык. (94) Тугýлюкык, Укáман'атым аг'нáк' иäск'у'äкýн анá-
гумáкан'a.² (95) Аг'нáк', нын'лýмаг'ми, ак'ýумáлг'и. Пимáлг'и:
(96) „Тау'атын, тау'атын. Матын аг'улъяк'ýлг'атын. (97) Аг'ý-
ляк'нáк'ыжкúвык, аткýка алъюкý, аг'улъяк'ýлг'атын. (98) Х ý'ан'á
югúнг'итýн'a, кайн'ýн'ýн'a“. (99) Лъяг'анхý'á, Укáман'ан ятáх'-
к'умáлг'и. (100) Тäхкын аг'нám аткуу'áх'алъюку', аг'улъяк'ý-
малг'и. (101) Тäхкын сюкáлъюнý иглýх'симáлг'и. (102) Тäхкын
Ун'ázимýн кäсях'тýмалг'и. (103) Юхáм сх'ämакан'a. (104) Сx'äg'-
люкý, юк арáмалг'и: (105) „Кайн'ýх'лъяк! Кайн'ýх'лъяк!“.
(106) Ун'ázим югý уг'лóвиг'мын' тугýмig'лютýн' ак'фáтуси-
малг'ит. (107) Илýн'и панáмын' тугýмig'лютýн' ак'фáтуси-
малг'ит. (108) Укáман'ан, алýн'люнý, к'иймалг'и, яг'лыгы кайн'ýстун
мулýг'умáлг'и. (109) Тäхкын Укáман'атым насиини матáх'симá-
кан'a. (110) Матáх'сяк'ýнъй, хинá югýм сх'ämакан'a. (111) Сx'äg'-
люкý, югýм атäсим пимáкан'a: (112) „Үýк Укáман'ан тагíх'-
симáтын. (113) У'анлыги айомик'ý түньях'тýх'лъык'áмкын
к'уййлъыги-и“. (114) Тäхкын Укáман'ан аглýмалг'и тукýг'ми-
ни. (115) Кäлъюнý, ютх'умáлг'и. (116) Итýг'люнý, тау'ани
кийх'симáлг'и. (117) Ыши'аталъ Укáман'ан сый'лýтун кийх'си-
мáлг'и. (118) Талу'á палýсыкытáх'аг'мын' ныг'äк'ылг'и. (119) Мä-
тын илýн'анý иг'ýвгаг'мын' снáмун пиймалг'и. (120) Кäлъюнý, ак'ý-
умáлг'и. (121) Ак'ýмлюнý, нунá тукýг'рämäи, к'иймалг'и.
(122) Пимáлг'и: „Ан'áюк'áматук сх'äg'як'ýнъхтýн'ъа сый'лý-
ти кийх'лъых'йн'a. (123) Талу'á палýсыкытáх'аг'мын' тукýг'ма-
ныг'ýстак'ýхкан'атн'ъа“. (124) Тäхкын, к'ийкыистаг'н'аг'мы,
к'авáмалг'и. (125) К'авáн'уг'лóни, сх'ämакä, ука Сивýк'амын'
ан'ьят тагýмалг'ит. (126) Кäлъюти, тамлýгумáлг'ит. (127) Тäх-
кын ан'ýлъих'тын'ат пимáлг'и: (128) „Укáман'ан! Тагý, ýхтын
Сивýк'ах'мын'укýт“. (129) Укáман'ан ýхсимáлг'и к'унаг'ми.

(130) Тāхкын аи'у'āг'умāлг'ит. (131) Тāхкын Сивүк'акүн тūсима́лг'ит. (132) Түлъютийи', Укáман'аи пимáкан'ат: (133) „Тäy'a Сивүк'амүн кäтукут“. (134) Лъяг'аихү'á, Укáман'аи к'утмун ѫхсима́лг'и. (135) Ўхлъюни, ак'умумáлг'и. (136) Ак'умъин, югым ман'tахак' к'утмун милюсими́кан'а. Пима́лг'и: (137) „Сх'а тāна лъпик аи'ятах'к'аҳ'ан“. (138) Лъяг'аихү'á, Укáман'атым сх'амакан'а ман'tахак' мыкыстах'ак'. (139) Тāхкын Укáман'аи тах'тумалг'и. (140) Тах'түг'ялг'ими,—снáми. (141) Укáман'аи узýмун сх'апагүмалг'и. (142) Тāхкын сх'апагъялг'ими,—лъян'ақ'а Сивүк'ами. (143) Укáман'аи пима́лг'и: (144) „Бïнтак'ун тук'үн'a“. (145) Амá сх'амакан'а снáми аг'вых'лъяк малъюх'лъяк. (146) Тāхкын таглямалг'и аи'аюк'аминун. (147) Кäлъюни, амýгмун к'инных'сима́лг'и. (148) К'инных'лъюни, тук'лъюг'има́лг'и: (149) „К'амáй!“. (150) Атāн'а пима́лг'и: „Кä-кä! Лъян'ақ'а Укáман'атым мын'а“. (151) „К'амáй!“. Атāн'а пилтäмалг'и: (152) „Лъян'ақ'а Укáман'атым мын'а“. (153) Нулих'ан пимáкан'а: (154) „Сяпак'-сии? Укáман'атым кäпъянг'итийикут, уйтух'лъяхтук“. (155) Алъямын' Укáман'атым тук'лъюбомакан'и: (156) „К'амáй!...“. (157) Атāн'а пилтäтах'тук'. (158) „Кä-кä! Укáман'аи тагыймак‘“. (159) Укáман'атым пимáкан'и: (160) „Укáман'ати'үн'a“. (161) Аи'аюк'и ёинн'аталъ к'үймалг'ит. (162) Тāхкын Укáман'аи ютх'умалг'и. (163) Итыйг'люни, амсíках'сýмалг'и. (164) Амсíках'-лъюни, ныг'үмалг'и. (165) Нынýг'мын' тäк'лъюни, атани пимáкан'а: (166) „К'äгна³ к'ырн'үх'тыхү, аи'ятах'ақ'ан'ук' сýмна афтыйг'ях'түг'литху“. (167) Лъяг'аихү'á, атани аилюни к'äгна к'ырн'үх'симáкан'а. (168) Тāхкын аг'вых'лъяк афтыйг'умáкан'ат. (169) Афтыйг'мын' тäк'лъюкү, нып'иҳ'к'умáкан'ат мын'тыйг'инах'тыхун.⁴ (170) Тāхкын таглях'тусима́лг'ит. (171) Таглях'тулъютийи', ныг'үсима́лг'ит ман'tагмын'.⁵ (172) Тāхкын тау'ани кийх'сима́лг'ит. (173) Укáман'аи наг'ағ'ак'ылг'и таг'нүх'аг'нүи малýгульюни. (174) Укáман'атынкут майтагисима́лг'ит. (175) Нуиáлгутаи'ит сялии ман'tалъхү'ақ'ут. (176) Матый илян'ан ютаг'нүх'ат наг'ағ'усима́лг'ит, нык'ыкъялъютийи' ман'tагмын', Укáман'аи нык'ыкъялъюни ман'үнамын'. (177) Таг'нүх'ат Укáман'аи аг'ивамáкан'ат: (178) „Хү'ан'кута нык'ыпут ман'tагыт нык'нýпихълъях'ит, ман'үнатын сыглыйкшугыйт, лъпик мылък'үх'тук'лъялг'ит“. (179) Укáман'аи к'иймалг'и. (180) Тāхкын

Укáман'áн пынъáнун аг'úляк'úмалг'и. (181) Пынъáнун кáлъюни, тау'áни ак'úмумáлг'и. (182) Ак'úмлюни, к'иймалг'и. (183) К'ийкыстáг'н'áгми,⁶ к'авáмалг'и. (184) К'авáн'уг'лбни, сх'áг'ьялг'ими, мын'тыг'ат сýг'у'итни ак'úмгák'ыфтук'. (185) Укáман'áн, ныкýвлюни, амíгмун аглáмалг'и. (186) К'иных'сялг'ими, аг'нáк' сх'áмақáн'a. (187) Вувáльям нык'áн'анып' улýматák'ыфтук'. (188) Аг'нáм, сх'áг'люку, пимáкан'a: (189) „Сяк'úэин?“. (190)—„К'aиб'лъяк таг'нúх'ат аг'ивák'ыхкáн'ати'a. (191) Лън'йт ман'тágмын' нык'ýкнилöтын', хўан'á ман'унамын'⁷ нык'ýкнилöн'a“. (192) Тáхкын аг'нáм Укáман'áн тóнумáкан'a ман'тáхаг'-мын' мыкýстáх'аг'мын'. (193) Укáман'áн снáмун атх'áмалг'и. (194) Кáлъюни, ак'úмумáлг'и. (195) Ман'тáхак' сý ý'г'микун лъймакáн'a. (196) Укáман'áн тах'тóмалг'и. (197) Tax'túг'ьялг'ими, снáми ак'úмгák'ыфтук'. (198) Ныкýвлюни, таглýмалг'и мын'тыг'амýхнун.⁸ (199) Атáни пимáкан'a: (200) „Наг'áг'укág'ак'a сýмна афтáях'тóк'ах'тыху“. (201) Атáн'a снáмун атх'áмалг'и. (202) Атх'áг'лони, сх'áмакáн'a аг'вых'лъяк. (203) Тáхкын югýт к'ырн'үх'симáкан'i. (204) Тáхкын афтáмакáн'ат. (205) Афтáнаг'мын' тák'лъюку, нын'их'тусýмакан'ат мын'тыг'инах'к'ун. (206) Тáхкын тау'áни кийх'симáлг'ит. (207) Мáтын илýн'ани Укáман'áн уу'пг'умáлг'и. (208) Уу'йни пимáкан'a: (209) „Ийк'áй, хўан'амтун улýмалýкин, к'ымáль аг'вый'юг'их'лъягиáялг'итын“.⁹ (210) Уу'йн'ан пимáкан'a: (211) „Á-а, их'сýнг'итýн'a“. (212) Лъялг'анхўá, Укáман'áтым уу'йни лъмítун улýмамáкан'a. (213) Тáхкын Укáман'áтым уу'йн'a аг'вый'юг'их'лъягúмалг'и. (214) Тáхкын тау'áни кийх'симáлг'и. (215) Мáтын илýн'ани ун'áзиг'мít тагýмалг'ит Сивük'амун. (216) Кáлъютын', ан'ялх'тын' к'утмуn сяибумáкан'ат. (217) Сяиблюку, тукуг'мыхнúн таглáх'тусýмалг'ит. (218) Ан'ялыхтát нулýлык, иг'нылýлык укáман'áтынкúтхун кáсимáлг'ит. (219) Тау'áни Укáман'áтым упúг'асýмакáн'i.¹⁰ (220) Итýг'лютын', нг'ýсимáлг'ит. (221) Тáхкын Укáман'áтым пимáкан'i: (222) „Сян'áн айвый'аных'пýсýни тын'úхаг'мын' милóк'утák'йгастын'ъа?“. (223) Ун'áзиг'мýм ан'ялыхтám акýсимáкан'a: (224) „Түг'ныг'áнг'илн'утын, китýм милóк'утák'лъык'атын?“. (225) Укáман'áтым пимáкан'i: (226) „Агá, сян'úлюку“. (227) Тау'áни атäсимýн' к'авáмалг'ит. (228) Унáми тах'тúг'ьялг'иминын', анýк'лъймакáн'a. (229) Тáхкын ун'áзиг'мít

таг'нұх'ат ифләмалг'и. (230) Лъяг'анхў'а, ун'аэиг'міт аг'ұля-
к'ұман'исималг'ит. (231) Мәтын илән'ані Уқаман'атым уіог'а
атх'а Кәнг'у, мын'тыг'ам сәг'у'ані унәх'симын' к'аіохтұмалг'и.
(232) К'аіохтұмалюку, нагақ'усымалг'и к'ұлавах'пáнын' таг'нұ-
х'ах'ак' к'ијлг'и. (233) Кәнг'ум итый'люні Уқаман'ан ун'іпә-
симакан'a: (234) „К'ұлавах'пáнын' таг'нұх'ах'ак' к'ијлг'и нага-
к'уг'ак'а“. (235) Уқаман'атым пимакан'a: (236) „Мәтын к'иј-
кан к'ұлмун анағунақын, йфқак'ан, түгүлюку, итх'ұнъа-
кын“. (237) Лъяг'анхў'а, Кәнг'у, әнлюні, к'аіохтұмалг'и.
(238) Тәхқын нагақ'уг'ләтәмакан'a к'ијлг'и таг'нұх'ак'.
(239) Кәнг'ум к'ұлмун анағумакан'a. (240) Анағујк'ынъи, иф-
қақ'симакан'a. (241) К'аңг'ум таг'нұх'ак' түгүлюку, агләмалг'и.
(242) Тәхқын итх'ұсимакан'a. (243) Ун'аэиг'міт снáми ан'яйм
сәг'у'ані ак'ұмгатák'ыфтут. (244) Уқаман'атым Кәнг'у пима-
кан'a: (245) „Бінта, снáмун пийх'тын“. (246) Кәнг'ум апсима-
кан'a: (247) „Сян'ама?“. (248)—„Ун'аэиг'міт ун'іпәсаях'тұх'к'и,
Уқаман'анн'ук' иғ'нýмак' лъпysى таг'нұх'ах'пýсинын“.
(249) Лъяг'анхў'а, Кәнг'у снáмун атх'амалг'и. (250) Кәлъюні,
пималг'и: (251) „Уқаман'анн'ук' иғ'нýмак' лъпysى таг'нұх'ах'-
пýсинын“. (252) Аң'ялъыхтám апсимакан'a: „Ипáпик?“.
(253) Кәнг'ум пимакан'i: (254) „Ипáпик“. (255) Тәхқын Ун'а-
эиг'міт таглайх'түсималг'ит лън'йтнун. (256) Таглайх'түсятá,
Уқаман'атым пимакан'i: (257) „Таг'нұх'ах'сý түгүнакыси“.
(258) Лъяг'анхў'а, аң'ялъыхтám таг'нұх'ані түгумакан'a.
(259) Түгүлюку, аң'ях'тын' мýг'мýн атбýх'симакан'ат, (260) Тәх-
қын Ун'аэимүн агләмалг'ит. (261) Тәхқын Уқаман'ан пинйтун
лъйх'тук'. (262) Уу'йн'ан, мýг'ым тг'йкусá тамáх'ан унáка-
к'ýхкан'a. (263) Уксюнг'агý, нунýвагýм тг'йга унáкак'ýхкан'a.
(264) Уқаман'ан масýнка нáмайгутук'.
(265) К'амáхтuk'. (266) Тфайл